

**SOLUCIONS DEL DOSSIER
D'ACTIVITATS DE LLENGUA
CATALANA**

(99 exercicis)

Sara Marugan

LA SÍL·LABA TÒNICA

1. Indica la síl·laba tònica d'aquestes paraules:

menja <u>dor</u>	felicit <u>at</u>	cal·ligra <u>fi</u> a	<u>e</u> ina
ca <u>d</u> ira	<u>r</u> àpidament	ve <u>i</u> na	atmos <u>f</u> era
ca <u>pu</u> txa	<u>g</u> oma	<u>e</u> xamen	estu <u>d</u> io

SEPARACIÓ DE SÍL·LABES

2. Separa les paraules següents:

dut-xa	a-mi-gues	pis-sar-ra
ca-llar	pa-quet	car-re-te-ra
tas-sa	com-pa-nya	ca-ba-nya
pat-ge	pa-ller	pel·lí-cu-la
tre-pit-jar	quei-xal	cai-xa
ós-sos	coi-xí	Pas-qua
car-re-gar	mot-lle	te-a-tre

3. Separa en síl·labes cada mot i identifica'n la síl·laba tònica:

<u>bar</u> -ra	i-nes- <u>ta</u> -ble	<u>fet</u> -ge	<u>mú</u> -tu-a
<u>mit</u> -ja	xe-me- <u>ne</u> -ia	<u>nul</u> -la	<u>cui</u> -na
<u>tret</u> -ze	em- <u>pai</u> -ta	ca- <u>nye</u> -lla	<u>fit</u> -xa
mos- <u>quit</u>	<u>bos</u> -sa	ma-les- <u>tar</u>	am-bi-güi- <u>tat</u>

ELS DÍGRAFS

4. Encercla els dígrafs d'aquestes paraules:

bar <u>rr</u> et	pu <u>ny</u>	siv <u>ll</u> a
bi <u>qu</u> ini	mànig <u>u</u> es	pi <u>ss</u> arra
tei <u>x</u> it	til· <u>l</u> a	medu <u>ll</u> a
bo <u>ss</u> a	<u>gu</u> erra	tirabu <u>ix</u> ons
estrè <u>ny</u> er	oïda (no té dígraf)	can <u>y</u> a

ELS DIFTONGS

5. Indica els diftongs d'aquests mots, després classifica'ls segons siguin diftong creixent o diftong decreixent.

Retaule, quatre, esportiu, reina, parai/gua, veure, pingüi, arquitectura, boira, aquarel·la, família i suar.

Nota: Les paraules “arquitectura”, “família” i “suar” no tenen cap diftong.

Diftong creixent	Diftong decreixent
<u>qua</u> tre, para <u>ig</u> ua, ping <u>üi</u> i a <u>qua</u> rel·la.	ret <u>au</u> le, esport <u>iu</u> , <u>rei</u> na, para <u>ig</u> ua, <u>ve</u> ure i bo <u>ir</u> a.

6. Classifica els mots següents segons el diftong sigui creixent o decreixent:

Mouen, feina, fruita, caure, enlaire, treure, boina, diuen, llauna, pou, freqüent, Pasqua, roure, remei, quantitat, bou, duu, nau, palau, qüestió, cuina i lingüística.

Diftong creixent	Diftong decreixent
<p><u>freq</u>üent</p> <p>P<u>as</u>qua</p> <p><u>qua</u>ntitat</p> <p><u>qü</u>estió</p> <p>ling<u>ü</u>ística</p>	<p><u>fei</u>na <u>pou</u></p> <p><u>fru</u>ita <u>rou</u>re</p> <p><u>ca</u>ure <u>re</u>mei</p> <p><u>en</u>laire <u>bou</u></p> <p><u>tre</u>ure <u>duu</u></p> <p><u>boi</u>na <u>nau</u></p> <p><u>di</u>uen <u>pal</u>au</p> <p><u>lla</u>una <u>cu</u>ina</p> <p><u>mou</u>en</p>

CLASSIFICACIÓ EN AGUDES, PLANES I ESDRÚIXOLES

7. Classifica els mots en aguts, plans i esdrúixols i subratlla la síl·laba tònica dels mots següents:

Travessia, renyar, providència, pòmul, cerimònia, trompa, vitalitat, ametller, esdrúixol, allargat, correcte, majúscula, informe, imprès, manyoc, pronúncia, quilòmetre, arròs, zoològic, fàbrica, abric, lliçó, tonyina, paquet, llibre, clínica, tortuga, pàgina, sucre, balcó, música, plaça, forner, àguila, elefant i bolígraf.

Mots aguts	Mots plans	Mots esdrúixols
renyar, vitalitat, ametller, allargat, imprès, manyoc, arròs, abric, lliçó, paquet, balcó, forner i elefant.	travessia, pòmul, trompa, esdrúixol, correcte, informe, zoològic, tonyina, llibre, tortuga, sucre, plaça i bolígraf.	providència, cerimònia, majúscula, pronúncia, quilòmetre, fàbrica, clínica, pàgina, música i àguila.

8. Accentua i separa per síl·labes els mots següents. Després classifica els mots segons siguin paraules agudes, planes o esdrúixoles.

gi-nes-ta	ín-tim	tram-vi-a
ca-mi-ó	plà-tan	pè-sol
càr-rec	cer-vell	ses-si-ó
a-pèn-dix	búl-gar	ci-clis-ta
òr-fe-na	gra-var	ga-ma-rús
o-pi-ni-ó	co-nèi-xer	bús-ti-a
ai-gua	tau-la	en-doll

Agudes	Planes	Esdrúixoles
ca-mi-ó, o-pi-ni-ó, cer-vell, gra-var, ses-si-ó, ga-ma-rús i en-doll	gi-nes-ta, càr-rec, a-pèn-dix, ai-gua, ín-tim, plà-tan, búl-gar, co-nèi-xer, tau-la, tram-vi-a, pè-sol i ci-clis-ta	òr-fe-na, bús-ti-a

L'ACCENTUACIÓ

9. Recordes com s'accentuen les vocals en català? Marca sobre de les vocals quina mena d'accent poden portar les vocals (accent obert i/o accent tancat)

à è / é í ò / ó ú

10. Accentua, quan calgui, les següents paraules:

àlbum	diffícil	padrí	Ramon
clatell	sessió	èxode	pantalons
cafè	autobús	violí	exàmens
pèsol	endoll	ciclista	termòmetre
cèntim	guardia (o guardià)	pel·lícula	antídot

11. Posa l'accent als mots següents:

precís	ningú	físic	Mònica
pel·lícula	príncep	submarí	química
tomàquet	coixí	dofí	massís
preciós	país	Amèlia	macedònia
matemàtiques	mexicà	àvia	cosí

12. Explica per què no s'accentuen aquestes paraules:

carrer: no s'accentua perquè és una paraula aguda que no acaba en vocal, vocal +s (as, es, is, os, us), en, in.

parlarem: no s'accentua perquè és una paraula aguda que no acaba en vocal, vocal +s (as, es, is, os, us), en, in.

porta: no s'accentua perquè és una paraula plana que acaba en vocal, vocal +s (as, es, is, os, us), en, in.

febrer: no s'accentua perquè és una paraula aguda que no acaba en vocal, vocal +s (as, es, is, os, us), en, in.

pinjol: no s'accentua perquè és una paraula aguda que no acaba en vocal, vocal +s (as, es, is, os, us), en, in.

13. Posa l'accent a les paraules següents (totes duen accents):

etc <u>è</u> tera	digu <u>e</u> rem	macram <u>é</u>	<u>é</u> reu	mat <u>è</u> ria	cami <u>ó</u>
ent <u>é</u> n	prom <u>è</u> s	preci <u>ó</u> s	excursi <u>ó</u>	cr <u>ò</u> nica	ra <u>ó</u>
est <u>é</u> n	mem <u>ò</u> ria	saltar <u>é</u>	tingu <u>e</u> rem	funci <u>ó</u>	per <u>ò</u>
ingr <u>é</u> s	compr <u>è</u> n	pag <u>è</u> s	f <u>é</u> ssiu	esgl <u>é</u> sia	caf <u>è</u>
p <u>è</u> sol	cr <u>é</u> ixer	<u>è</u> tica	c <u>ó</u> rrer	descripci <u>ó</u>	aix <u>ò</u>

14. Accentua la o tònica dels mots següents i digues per què porten accent:

his-tò-ri-a: **és una paraula esdrúixola i les esdrúixoles s'accentuen totes.**

Òs-car: és una paraula plana que acaba en consonant i que té la tònica a la penúltima síl·laba. Les paraules planes s'accentuen quan no acaben en vocal (a, e, i, o, u),vocal + s (as, es, is, os, us), en, in.

res-sò: **és una paraula aguda que acaba en vocal i que té la tònica a l'última síl·laba. Quan les agudes acaben en vocal (a, e, i, o, u), vocal + s (as, es, is, os, us), en, in sempre s'accentuen.**

ca-mi-ó: **és una paraula aguda que acaba en vocal i que té la tònica a l'última síl·laba. Quan les agudes acaben en vocal (a, e, i, o, u), vocal + s (as, es, is, os, us), en, in sempre s'accentuen.**

es-tó-mac: **és una paraula plana que acaba en consonant i que té la tònica a la penúltima síl·laba. Les paraules planes s'accentuen quan no acaben en vocal (a, e, i, o, u), vocal + s (as, es, is, os, us), en, in.**

L'ACCENT DIACRÍTIC
15. Tria el mot adequat dels que hi ha entre parèntesis i explica quina diferència hi ha entre el diacrític que porta l'accent i el que no en porta.

- a. La Mireia (**és**, es) més alta que la Laia. (**és: verb ser / es: pronom**)
- b. Tinc una ferida a la (**mà**, ma). (**mà: extremitat / ma: part del cos**)
- c. Aquest hivern fa (mòlt, **molt**) de fred. (**molt: adverbí / mòlt: verb moldre**)
- d. Els bolets que hem agafat (**són**, son) ben rodons. (**són: verb ser / son: possessiu**)
- e. El meu pare ja (**té**, te) un (**pèl**, pel) blanc a la barba (**té: verb tenir / te: infusió**) (**pèl: vellositat / pel: contracció**)
- f. La professora de llengua sempre (**dóna**, dona) prou temps per fer els exàmens. (**dóna: verb donar / dona: el contrari d'home**)

16. Escriu una oració amb cada parella de mots (una oració on hi hagi la diferència dels dos mots diacrítics).

sé – se **Sé que el Mateu se li cau la baba amb la Maria.**
 sòl – sol **El sol provoca un escalfament en el sòl.**
 ús – us **Us donaré les normes d'ús de la classe.**
 món – mon **Mon pare ha viatjat per tot el món.**
 bé – be **Em sembla molt bé que anem a veure el be que acaba de néixer.**
 nét – net **El nét d'en Tomàs és un nen molt net i molt ordenat**

FORMACIÓ DE PLURALS

17. Fes el plural de les formes que tens a continuació:

consumé: consumés	nas: nassos
mà: mans	menú: menús
carbó: carbons	text: texts o textos
despatx: despatxos	índex: índexs
hèlix: hèlixs	desig: desigs o desitjos

18. Escriu el plural d'aquests mots:

gramàtica: gramàtiques	enveja: enveges
plaça: places	formiga: formigues
aigua: aigües	pluja: pluges
vaca: vaques	recança: recances
obliqua: obliqües	raig: raigs o rajos

19. Escriu el plural dels mots següents:

comerç: comerços	llaç: llaços
peix: peixos	context: contextos o contextos
mareig: mareigs o marejos	greix: greixos
gimnàs: gimnasos	passeig: passeigs o passejos
dibuix: dibuixos	disc: discs o discos
curs: cursos	boig: boigs o bojos

FORMACIÓ FEMENINA DE MOTS MASCULINS

20. Escriu la forma femenina del mots que tens tot seguit:

avi: **àvia**

psicòleg: **psicòloga**

drapaire: **drapaire**

cantant: **cantant**

alcalde: **alcaldessa**

comte: **comtessa**

metge: **metgessa**

príncep: **princesa**

cavall: **euga o egua**

emperador: **emperadriu**

CATEGORIES GRAMATICALS

21. Ordena els següents mots segons siguin categories gramaticals variables o invariables. Tot seguit defineix què és una categoria gramatical variable i una categoria gramatical invariable.

Categories gramaticals variables	Categories gramaticals invariables
<p>article nom adjectiu verb pronom</p>	<p>adverbi preposició conjunció interjecció</p>

22. Identifica en el fragment següent el verbs, articles, preposicions i pronoms que trobis.

El got **es va tornar a moure**. Matilda **va empènyer** encara **amb** més força **amb els** ulls. I llavors, molt **a** poc **a** poc, tan **a** poc a poc que **amb** prou feines **es veia**, **el** got **va començar a fer-se** enrere, cada vegada més enrere, **fins** que **es gronxava** només damunt **la** vora **del** cul. **En** aquest punt **va tentinejar** alguns segons, abans **de** finalment **tombar-se** i **abocar-se** damunt **la** taula. **L'**aigua i **el** tritó, encara giravoltant, **van anar a esquitxar** l'enorme pitrera **de la** senyoreta Trunchbull.

Roald Dalh, *Matilda* (fragment adaptat)

Verbs	Articles	Preposicions	Pronoms
va tornar moure va empènyer veia va començar fer(-se) gronxava va tentinejar tombar(-se) abocar(-se) van anar esquitxar	el (3) els la (3) l' (2)	a (6) amb (3) fins de(l) (3) en	es (3) -se (3)

ELS ADJECTIUS

23. Descriu tres coses que et diferenciïn de quan tenies set anys i escriu-les en una mateixa oració. Per fer-ho cal que utilitzis adjectius positius, comparatius i superlatius.

Quan tenia set anys era un nen molt mogut, més juganer que el meu germà i altíssim.

24. Completa la taula següent:

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
bonic	bonica	bonics	boniques
groc	groga	grocs	grogues
llarg	llarga	llargs	llargues
boig	boja	boigs, bojós	boges
flonjo	flonja	flonjos	flonges
blau	blava	blaus	blaves
buit	buida	buits	buides
tranquil	tranquil·la	tranquils	tranquil·les

L'ARTICLE

25. Completa les següents frases amb l'article adequat (el / l' / la / els / les / un / una / uns / unes).

1. **Els** afores de Barcelona són altres nuclis urbans, però en general no són tan grans.
2. A vegades, el fet de tenir molts diners pot ser **un** / **l'**avantatge per comprar coses cares.
3. En Pere, el fill del veí, va néixer amb **la** síndrome de Down.
4. Feien crits i trons, tot plegat **una** / **la** remor eixordadora.
5. **La** clímax és la figura retòrica que consisteix a augmentar la força i la intensitat del discurs mitjançant una gradació ascendent.
6. Ahir vaig anar al banc i vaig veure que tenia **el** compte corrent sota mínims.
7. M'agrada molt anar a dinar a ca l'àvia perquè fa **unes** / **les** postres boníssimes.
8. Martí, em pots passar **el** regle per poder fer línies rectes?
9. Quan dorm té **el** / **un** son molt profund que res el fa despertar.
10. **El** llum del menjador s'ha espallat i he de posar-hi una bombeta nova.
11. En treure'm el carnet de conduir vaig aprendre que **els** senyals són un codi lingüístic.
12. Vaig marxar de casa i vaig tancar bé **la** clau de pas.
13. Quan començo a córrer **el** pols se'm dispara.
14. Fa una setmana que no netejo la casa i **la** pols em fa esternudar.
15. Tinc **el** costum d'anar a córrer amb una samarreta vermella.
16. No m'agrada menjar **els** llegums que prepara la meva mare.
17. Va sortir més ràpid que jo i, per tant tenia **un** avantatge important.
18. Hi ha **una** olor que no suport: la de peix fregit.
19. Ramon, si us plau, que em pots apropar **el** pebre?
20. He d'anar al dentista perquè tinc **una** dent amb càries.

ELS DETERMINANTS

26. Digues la diferència que hi ha entre els tres determinants marcats en negreta:

La rosa del Petit Príncep no era **una** rosa qualsevol sinó la **seva** rosa.

“La” és un article definit femení singular.

“Una” és un article indefinit femení singular.

“Seva” és un determinant possessiu femení singular.

27. Digues quina classificació tenen els següents determinants en les oracions següents. (Recorda que tenim els articles definits, els demostratius, els possessius, els numerals, els quantitatius, els indefinits i els interrogatius).

1. L'Anna va sortir diumenge a la tarda amb alguns dels seus amics.

article definit

indefinit

2. Quan tingui prou estalvis em compraré una casa amb jardí.

quantitatiu

3. El botiguer va vendre'm vint-i-tres llapis de color vermell.

numeral

4. Els teus amics són de la colla sardanística.

possessiu

5. A quina hora et va bé que passi demà a recollir-te?

interrogatiu

6. Aquesta finestra no tanca bé i per tant passem fred a classe.

demostratiu

7. Hi ha certa desconfiança a classe quan parlem de la crisi econòmica.

indefinit

8. En Pere va dir-li a na Margalida que es volia casar amb ella.

article definit

article definit

9. Des que hem començat el curs hem fet diverses sortides amb els professors.

indefinit

10. Al mercat vaig trobar dues dotzenes d'ous de pagès força bé de preu.

Numeral

LA DIÈRESI

28. Posa dièresi als mots que n'hagin de portar:

quasi

freqüent

quatre

aigües

llengua

paraigües

obliquïtat

Suïssa

oïda (**no oidà**)

reüll

peüc

joia

traduir

seduït

influint

Explica breument per quin motiu hem de posar dièresi: **per trencar el diftong, separar síl·labes on hi ha dues vocals juntes tot fent canviar la síl·laba tònica i remarcar la pronúncia de la vocal que porti la dièresi.**

29. Posa dièresi i accentua, quan calgui, les següents paraules:

àlbum	difícil	padrí	Ramon
clatell	sessió	èxode	pantalons
cafè	autobús	violí	exàmens
pèsol	endoll	ciclista	termòmetre
cèntim	guardia (o guardià)	pel·lícula	dofí
quasi	aigües	freqüent	quatre
obliquïtat	Suïssa	oïda	paraigües
traduir	peüc	joia	aigüera
exigüïtat	Lluís	ateisme	cloïssa
amoinis	heroïcitat	raïm	conduiria

ORTOGRAFIA

30. Canvia el nombre dels mots següents:

barreja: barreges	platja: platges	forja: forges
enveges: enveja	boges: boja	petges: petja¹
granja: granges	mitja: mitges	roja: roges

31. Completa aquests mots amb b o v:

a v orrir	es b orrar	b olet
to v allola	b adall	cal b a
trè v ol	almí v ar	amb i ció
sab a	con v eni	fav a

32. Fes el mateix amb els mots següents:

em b olic	can v iar	env à s
con v ivència	per v iure (perdurar)	esde v eniment
rib e ra	cliv e lla (obertura longitudinal)	b esés (besar a algú)
v olgués	v ent	pav e lló
av a ncés	cal b	casca v ell

¹ **Petja:** (f) Acció, manera, de posar el peu en caminar. (Sinònim: petjades)

33. Omple els buits que faltin amb b o v de les paraules següents:

en <u>v</u> à	bla <u>v</u> ós
pro <u>v</u> ar	<u>v</u> espre
am <u>b</u> ició	tom <u>b</u> a
llob <u>b</u> ató	nob <u>b</u> lesa
mo <u>b</u> le	mar <u>b</u> re
tram <u>v</u> ia	em <u>b</u> arcar
plo <u>v</u> ia	ama <u>b</u> le
re <u>b</u> ré	camb <u>b</u> ra

34. Completa amb b o v segons les regles d'ortografia.

<u>b</u> asc	<u>b</u> erruga	<u>b</u> iga	cor <u>b</u>
can <u>v</u> i	a <u>v</u> ortar	casca <u>v</u> ell	ca <u>v</u> alcar
sab <u>a</u>	ad <u>v</u> ocat	almí <u>v</u> ar	a <u>v</u> orrir
endí <u>v</u> ia	espav <u>v</u> ilar	gav <u>v</u> ardina	trè <u>v</u> ol

35. Fes el mateix amb el fragment següent:

I, aleshores, es van trobar en el nucli d'una explosió nuclear inexistent, van sentir com un cop de vent sòlid que els estabornís, la bufetada d'una ona expansiva sense foc ni fum ni runa ni metralla. Per un instant, dins la cova, es va fer el buit, i Colburn i el Brabham van perdre consciència que tot era mentida: no hi havia tresor, ni miralls, ni deessa. Només una cova buida, humida i plena de ratpenats.

Andreu Martín, *El cau dels mil dimonis*

36. Completa els mots següents amb t o d:

pare <u>t</u>	pare <u>n</u> t	bru <u>t</u>
fre <u>d</u>	dividen <u>d</u>	sovint <u>t</u>
actitu <u>d</u>	malalt <u>t</u>	cent <u>t</u>
sud <u>d</u>	amunt <u>t</u>	sumand <u>d</u> (no el gerundi)

37. Omple els buits amb c o g:

càst <u>g</u>	pròfu <u>g</u>
ven <u>c</u>	demag <u>g</u>
biòle <u>g</u>	càrr <u>c</u>
fàst <u>c</u>	màne <u>c</u>
buldo <u>g</u>	bado <u>c</u> (<i>Que bada. Aquesta noia és massa badoca</i>)

38. Completa els mots següents amb h, quan calgui:

unitat	os	estalvi
<u>h</u> emicicle	Elisabet	<u>h</u> otel
orxata	<u>h</u> am	ermita
ou	<u>h</u> ivern	<u>h</u> abitar
<u>h</u> èrnia	orfe	<u>h</u> egemonia

39. Escriu el contrari de cadascun d'aquests mots.

legítim: **il·legítim**

lícit: **il·lícit**

lògic: **il·lògic**

limitat: **il·limitat**

legal: **il·legal**

40. Completa aquests mots amb l o ll:

estel <u>l</u> a	pel·l <u>l</u> ícula	pusil·l <u>l</u> ànim	libèl·l <u>l</u> ula
al·l <u>l</u> iteració	constel·l <u>l</u> ació	col·l <u>l</u> aborar	para·l·l <u>l</u> e <u>l</u> l
Compostel·l <u>l</u> a	Brusel·l <u>l</u> es	Ade <u>l</u> l	e <u>l</u> laboració

41. Col·loca l'article, apostrofat o no segons que calgui, davant dels noms següents:

la italiana	la inflo <u>r</u>	l' aigua
l' industrial	la anormalitat	l' hospital
la hipertensió	la ena	l' Úrsula
l' immigrant	l' estranger	la il·lustració
la hiena	l' hoquei	l' illa
el iode	la inspecció	l' ungla

Sabries explicar la norma d'apostrofació en català?

En català s'apostrofa sempre excepte **davant de mots femenins que comencin per i / u o hi / hu que siguin àtones.**

42. Omple els buits amb la grafia de la essa (s, ss, c, ç o z) que correspongui:

abraçades	zero	vosaltres
conservar	facis	quinze
camises	surten	defensar
fossin	potser	coses
cosir	il·lusió	posar
país	zinc (o cinc)	cigrons
sabessis	setze	districte

43. Omple els espais en buits dels mots d'aquestes oracions amb les grafies de la essa (s, ss, sc, ç o z) que calgui:

cap <u>s</u> a	pas <u>ss</u> eig	Ignas <u>i</u>	tas <u>s</u> a	pòlis <u>ss</u> a	Andalus <u>ia</u>
trapez <u>i</u>	esmorz <u>ar</u>	capaç <u>os</u>	Saragoss <u>a</u>	divis <u>ió</u>	cos <u>es</u>
mass <u>a</u>	mas <u>ia</u>	caus <u>a</u>	puç <u>a</u>	arri <u>ss</u> ar	pass <u>os</u>
Ros <u>a</u>	ross <u>a</u>	ros <u>a</u>	següent	tretz <u>e</u>	nu <u>sos</u>
na <u>ssos</u>	bass <u>a</u>	soci	postiss <u>a</u>	pis <u>sc</u> ina	zebr <u>a</u>
enfons <u>ar</u>	sivell <u>a</u>	cas <u>ell</u> a	sopar	paràs <u>it</u>	donz <u>ella</u>

44. Escriu el mot que correspon a cada abreviatura:

cat. català	núm. número	av. avinguda	aC abans de Crist
c/ / c. carrer	cast. castellà	etc. etcètera	dl. dilluns
h. habitant	màx. màxim	p. ex. per exemple	dj. dijous
cia. companyia	p. pàgina	set. setembre	aprox. aproximad.

45. Completa els mots següents amb b, c, d o g:

fluid <u>d</u>	Conrad <u>d</u>	venc <u>c</u>	gratitud <u>d</u>
xàfec <u>c</u>	sord <u>d</u>	càstig <u>g</u>	tomb <u>b</u>
biòleg <u>g</u>	mag <u>g</u>	màne <u>c</u>	club <u>b</u>

46. Completa el mots següents amb *j*, *g*, *x*, *ig* o *ix*:

j uvenil	x inès	x àfec
fa ig (arbre)	freg ir	pi j ama
x implet	in j ecció	madu ix a

47. Completa els mots següents amb *g* o *j*:

ven j ar	a gitació	g eni
a juda (verb)	g elosia	fastigue j ar
j oia	eng j iny	exa g eració
pit j or	corat g e	enve j a

LA SINONÍMIA

48. Escriu un sinònim per a cada grup de mots en cursiva, adequat al context:

La mesura de l'Ajuntament de *regar* amb aspersors la platja durant la nit ha donat els primers *resultats*. Segons l'*alcalde*, en una setmana *han posat fi* a les *concentracions* nocturnes de joves a la platja. Aquest *mètode* dissuasiu està pensat per *evitar* que cada matí aparegui al *costat* del mar o per la zona de banyistes tot *tipus* d'ampolles, envasos i altres *deixalles* que hi *deixaven* grups de persones que *organitzaven* les seves *festes* particulars fins a altes hores de la matinada.

regar: **ruixar, mullar**

resultats: **fruits, conseqüències, conclusions**

alcalde: **batlle**

han posat fi: **han acabat, han finalitzat**

concentracions: **reunions, aglomeracions**

mètode: **sistema, forma, manera**

evitar: **impedir, eludir, rebutjar, evadir, defugir**

costat: **a la vora, tocant a**

tipus: **mena, classe, models, espècie**

deixalles: **residus, escombraries, brossa**

deixaven: **abandonaven, desemparaven, dipositaven**

organitzaven: **mundaven, establien, gestionaven, agrupaven**

festes: **celebracions, trobades**

ELS CONNECTORS TEXTUALS

49. Llegeix el conte següent i fes les activitats que s'indiquen a continuació:

La llàntia meravellosa

[**Feia una setmana** que havia trobat la llàntia mig enterrada en un racó del seu jardí.] [No l'havia netejat, ni molt menys l'havia fregat. No volia fer el ridícul. **Va dedicar tota la setmana** a investigar sobre els genis. **Ara** sabia que només concedeixen un desig i que se'ls ha de tractar amb molta educació perquè són molt malcarats. Ho tenia clar: el seu desig seria que volia deu desitjos. **Després** en demanaria nou, i el desè seria tenir deu desitjos més!] [**I va fregar** la llàntia. No **va trigar gaire** a veure'n sortir un fum blanquinós que **es va materialitzar** en un homenet d'aspecte oriental.

- Bon **dia** tingui, amo! Li puc concedir un desig!- **va dir**.

- Bon **dia** tinguis, geni! El meu desig és que...

El geni no el **va deixar** acabar i **es va tornar** a ficar a la llàntia per passar un **dia** inoblidable!]

Daniel Boada, *Avui*, 19-8-2006 (fragment adaptat)

a. Indica el plantejament, el nus i el desenllaç.

Plantejament: "Feia una setmana que havia trobat la llàntia mig enterrada en un racó del seu jardí."

Nus: "No l'havia netejat [...] deu desitjos més!"

Desenllaç: " I va fregar la llàntia [...] un dia inoblidable!"

b. Substitueix les formes del passat perifràstic d'indicatiu per les equivalents en passat simple.

va dedicar → **dedicà**

va fregar → **fregà**

va trigar → **trigà**

es va materialitzar → **materialitzà**

va dir → **digué**

va deixar → **deixà**

es va tornar → **tornà**

c. Encercla els connectors de temps que apareixen en el text.

Una setmana, tota la setmana, ara, després, gaire i dia.

d. Escriu un altre desenllaç, al teu gust.

Resposta oberta.

50. Omple els buits amb els connectors adients:

Els diversos moviments reivindicatius de les dones han estat **en altres paraules / dit d'una altra manera / òbviament** [marcador d'èmfasi], del tot justificats i ben legitimats pel fet que la història ha bastit unes societats configurades sobre principis de desigualtat, desequilibri i jerarquia. La desigualtat entre els gèneres n'era, **en definitiva / en resum / en termes generals** [introduïdor de síntesi], un dels pilars. Això feia i fa de la igualtat un objectiu ben clar a assolir **però / per contra** [relacionant contrastiu adversatiu], la igualtat mai no l'hem de confondre amb la uniformitat o la identitat; **És a dir / això sí** [relacionant contrastiu contrapositiu], una igualtat aconseguida ha de voler dir, **per tant** [marcador d'èmfasi], una diversitat reconeguda, respectada i enriquidora. **En conclusió / En resum** [marcador de síntesi], som iguals i en la igualtat som diferents!

Sebastià Serrano: *L'instint de la seducció*

SINTAXI

51. Com bé saps, el sintagma nominal pot desenvolupar moltes funcions sintàctiques dins d'una oració. Per començar, pot fer de subjecte o de complement directe d'un verb; i, si va precedit per una preposició, també pot tenir les funcions d'altres complements del verb, o bé fer de complement d'un altre nom, de l'adjectiu i, fins i tot, de l'adverbi. Dit això, fes sis frases on vegi cadascuna d'aquestes funcions.

- Subjecte: **La Maria menja pomes vermelles**

Subj.

- Complement directe: **La Maria menja pomes / La meva germana sap cuinar**

CD

CD

- Complement circumstancial: **La Maria menja pomes al porxo**

CCL

- Complement d'un altre nom: **Un cavall de formes esveltes / El gat negre és de la Marta**

CN

CN

- Complement d'un adjectiu: **La Maria és maca de mena**

C. Adj.

- Complement d'un adverbi: **La Maria és lluny d'aquí**

C. Adv.

52. Digues si els complements en negreta de les frases següents són circumstancials o preposicionals (CRV):

1. Nena, camina **per la vorera!** **Complement circumstancial de lloc**
2. Senyor Ramon, li truquen **de Manacor.** **Complement circumstancial de lloc**
3. Ha optat **per no anar de viatge.** **Complement preposicional**
4. Arribaran **d'aquí un mes.** **Complement circumstancial de temps**
5. Confia plenament **en la teva sinceritat.** **Complement preposicional (CRV)**
6. Aquest cap de setmana pensa **en mi** per anar de viatge. **Complement preposicional (CRV)**
7. Han contribuït amb entusiasme **a organitzar la festa major.** **Complement preposicional (CRV)**
8. No s'avé gens **amb el seu germà:** sempre es barallen. **Complement preposicional (CRV)**
9. El feia anar **de corcoll.** **Complement circumstancial de manera**
10. Em **penedeixo de** no haver estudiat més en els anteriors exàmens. **Complement preposicional (CRV)**

53. Completa la idea expressada en cadascuna d'aquestes oracions amb les estructures que s'indiquen a sota:

a. Sempre ha confiat en la seva bona sort.

(preposició + infinitiu) → **Sempre ha de confiar en la seva bona sort.**

(conjunció *que* + oració) → **Sempre que confia en la seva mare ha tingut bona sort.**

b. Aneu alerta amb els talls que us poden fer els vidres.

(preposició + infinitiu) → **Heu d'anar alerta en no tallar-vos amb els vidres.**

(conjunció *que* + oració) → **Sempre que aneu alerta amb els vidres no us tallareu.**
Vigileu que els vidres us poden fer mal si els toqueu.

54. Respon breument a cadascuna d'aquestes preguntes:

- Explica què entens per una oració coordinada i posa'n exemples
- Explica què entens per una oració juxtaposada i posa'n exemples.
- Explica què entens per una oració subordinada i posa'n exemples.

- Entenem per oració coordinada dues o més oracions unides mitjançant conjuncions que tenen el mateix valor sintàctic.

Exemple: Ni viu ni deixa viure, No estudia ni treballa, Estudia i treballa...

- Entenem per oració juxtaposada dues o més oracions unides per signes de puntuació, sense cap altre nexa d'enllaç.

Exemple: Ha tornat a perdre's: no té orientació.

- Entenem per oració subordinada dues o més frases, però, en aquest cas, la subordinada depèn de la frase principal i, per tant, sempre tindran un nivell sintàctic diferent.

Exemple: El pare anava amb l'autobús que s'havia espallat.

55. Canvia les oracions subordinades per l'element gramatical indicat entre parèntesis:

- a. Tenia la mania exasperant de voler **que tot estigués perfecte**. (substantiu: la perfecció)
- b. No sé què dir-te: fes-ho **com et sembli millor**. (adverbi: bé, millor, així)
- c. Serà difícil **que puguem arribar a un acord amb els propietaris del pis**. (substantiu: un / l'acord)
- d. El mòbil **que acabo de comprar** ja no funciona. (adjectiu: nou)
- e. No és bon senyal **que arribi tan tard**. (substantiu: el retard / la tardança / l'espera)
- f. La notícia sobre aquella nena **que ha desaparegut** obre tot els informatius. (adjectiu: desapareguda)
- g. **En arribar al peu del funicular**, van veure la bandera. (adverbi: allà)

56. Destria l'oració principal i la subordinada d'aquestes oracions compostes. Després, indica el nexse d'enllaç que les uneixi i digues de quin tipus de subordinada es tracta.

- a. [Quan està enfadada], no se li pot dir res. **Oració subordinada adverbial pròpia (CCM)**
- b. La majoria dels rovellons [que hem collit] estan corcats. **Oració subordinada adjectiva (CN)**
- c. [Agafar-te les coses tan a la valenta] no et farà cap bé. **Oració subordinada substantiva d'infinitiu (Subjecte)**
- d. [Si no vols estudiar] no aprendràs pas res. **Oració subordinada adverbial impròpia (valor condicional)**
- e. Li va assegurar [que acabaria la feina al més aviat possible]. **Oració subordinada substantiva (CD)**
- f. Anirem a la platja [quan arribarà el bon temps]. **Oració subordinada adverbial pròpia (CCT)**
- g. Esbufegava [així que corria una mica]. **Oració subordinada adverbial pròpia (CCM)**
- h. Aquella noia [que et vaig presentar] és campiona olímpica de marxa atlètica. **Oració subordinada adjectiva (CN)**
- i. Estava segura [que apreciaries el nostre regal]. **Oració subordinada substantiva (CRV)**
- j. No sé pas [de què et queixes!]. **Oració subordinada substantiva de relatiu (CD)**

FONÈTICA

57. Posa cinc exemples de cada grup (pots incloure monosíl·labs) que siguin paraules que no duguin accent gràfic:

E oberta	E tancada	O oberta	O tancada
me<u>l</u>, ov<u>e</u>lla, ce<u>l</u>, car<u>p</u>eta, pe<u>b</u>re	ll<u>e</u>t, be<u>c</u>, ge<u>n</u>t, llu<u>e</u>nt, me<u>n</u>t	co<u>r</u>, bo<u>s</u>c, tro<u>,</u> o<u>b</u>ra, o<u>l</u>i	bo<u>n</u>y, so<u>r</u>ra, co<u>t</u>x<u>e</u>, mo<u>t</u>, in<u>f</u>orme

58. Indica el mot intrús i explica el per què.

xinxeta, paeta, maeta, secreta, bombeta

La paraula intrusa és “secreta” perquè és l’única paraula que té la vocal tònica tancada. Les altres paraules de la llista tenen la vocal tònica oberta.

troba, tova, prova, nova, cova

La paraula intrusa és “tova” perquè és l’única paraula que té la vocal tònica tancada. Les altres paraules de la llista tenen la vocal tònica oberta.

59. Escriu, en cada cas, un mot de la mateixa família que tingui la vocal neutra en posició tònica:

gelera: **gel**

banyera: **bany**

nasal: **nas**

petard: **pet**

assenyat: **seny**

ocellet: **ocell**

60. Omple els buits amb la grafia ortogràfica i el símbol fonètic que hi manca. Després, escriu un mot de la mateixa família en què la vocal que hi falti sigui tònica.

Ex. verdós → verd

1. fusteria: **fuster**
2. ferreter: **ferr**
3. costerut: **costa**
4. aterrar: **terra**
5. ratolí: **rata**
6. cirereta: **cirera**
7. tapar: **tapa**
8. saltar: **salt**

LA VOCAL A/E

61. Completa aquest text i omple'n els buits amb a o e:

L'endemà a tres quarts de set, l'Àlicia es passejava nerviosa d'un cantó a l'altre de la seva habitació. De tant en tant s'aturava davant del gran mirall que hi havia a la paret, just a tocar de la porta d'entrada, i s'assegurava que tot estava en ordre: que la brusa de seda tenia el caient perfecte, que l'escot era just el que calia, que les mitges s'avenien bé amb les sabates, i les arracades amb el collaret, que el maquillatge dels ulls ressaltava al màxim les seves ninetes fosques sense sobrepassar ni un bri el punt del bon gust.

Mercè Canela, *El rastre de les bombolles*

LA VOCAL O/U

62. Escriu la vocal àtona (o/u) que hi manca en els mots següents:

ambigu	dolçor	tossia	munyanya
cacau	fumejar	cosim	escopir
ingenu	ullera	cull (verb)	elocució
ploma	turmell	bufetada	torró

63. Completa aquests mots amb o o u:

absorbir	olfacte	braus	corro
subornar	ressonar	m'aixeco	sospirs
escorcoll	incredulitat	Romania	avorrir-se
capítol	convuls	sento	turment

LA VOCAL A/E EN LES FORMES VERBALS

64. Completa cada sèrie de verbs en el temps indicat. (La primera persona només l'has de completar).

a. *néixer*, en futur: naixeré, naixeràs, naixerà, naixerem, naixereu, naixeran.

b. *treure*, en condicional: trauria, trauries, trauria, trauríem, trauríeu, traurien.

c. *saber*, en imperfet: sabia, sabies, sabia, sabíem, sabíeu, sabien.

d. *jeure*, en futur: jauré, jauràs, jaurà, jaurem, jaureu, jauran.

65. Escriu amb a o e les formes verbals següents (recorda que els verbs *jeure*, *néixer*, *treure*, *fer* i els seus derivats porten a en les formes en què l'arrel és àtona):

a) jaureu

c) neixo

e) naixeren

b) jauria

d) trauré

f) traient

Nota: L'infinitiu del verb *treure* també pot ser *traure*, però el futur és *trauré*.

LA VOCAL O/U EN LES FORMES VERBALS

66. Completa les formes verbals següents amb o o u. Després, tria'n tres i escriu una oració amb cada verb.

volia

provem

insultar

pugui

formen

posarem

trobaré

multaré

xuparia

ploraven

forçaries

tossia

porti

corrien

escopia

juraves

moldria

jugar

olorava

puntuava

jutjaven

vulguin

mullaria

cuso

XIFRES

67. Escriu les següents xifres en lletres:

a) 29: vint-i-nou	f) 28: vint-i-vuit
b) 22a: vint-i-dosena	j) 45: quaranta-cinc
c) 5è: cinquè	h) 77: setanta-set
d) 2n: segon	i) 207: dos-cents set
e) 1/3: un terç	j) 1.003: mil tres

GENTILICIS

68. Forma, amb els sufixos següents, els gentilicis corresponents als topònims de sota:

-à/ana -ès/esa -enc/enca -í/ina

a) Aragó: aragonès	d) Selva: selvatà	g) Tortosa: tortosí
b) Blanes: blanenc	e) Vilafranca: vilafranquí	h) Gadesa: gandesà
c) Eivissa: eivissenc	f) Valls: vallenc	i) Ripoll: ripollès

EXPRESSIONS COL·LOQUIALS INCORRECTES

69. Canvia les següents frases col·loquials errònies en frases correctes:

1. *em fa pal*: **Em fa mandra, no em ve de gust, no tinc ganes de (fer alguna cosa)...**
2. *ja et val!*: **Si apa!, ja n'hi ha prou!...**
3. *menys mal*: **Sort (que), encara sort, encara rai...**
4. *és xungo*: **És difícil, és complicat, és fotut...**
5. *que va!*: **Que dius! No, això no és així! Ni pensar-ho!, I ara! ...**
6. *a tope*: **Ple de gom a gom... / molt ple**
7. *amb rintitín*: **Amb sornegueria, tocar el voraviu, amb mala idea / intenció...**
8. *més et val*: **És millor que no ho facis, val més que...**
9. *em fa tall*: **Tinc vergonya, m'avergonyeixo, em talla...**
10. *en un plis plas*: **En un tancar i obrir d'ulls, en un tres i no res, en una esgarrapada, en un pensament, d'una revolada...**

FRASES FETES

70. Explica el significat de les frases fetes següents relacionades amb el mot *mà*:

- a. Parar la mà: **admetre diners en recompensa d'un favor**
- b. Anar-se'n amb les mans plenes: **anar-se'n havent obtingut molt d'alguna cosa**
- c. Fer-se mans i mànigues: **actuar amb tots els mitjans possibles**
- d. Escapar-se de les mans: **no dominar algun assumpte**
- e. Tenir les mans lligades: **estar impedit d'obrar**
- f. Arribar a les mans: **acabar algun assumpte fent-se mal**
- g. Posar la mà al foc: **donar testimoni d'allò que un es creu segur**
- h. Parlar amb el cor a la mà: **parlar sincerament**
- i. Parlar amb les mans: **fer molts gestos amb les mans quan es parla, gesticular**
- j. Tenir mà esquerra: **tenir habilitat amb el tracte amb la gent, tenir diplomàcia**

PRONOMS

71. Encercla els determinants i pronoms personals, possessius i demostratius del text següent i, després, classifica'ls:

Senyor metge,

No **s'**estranyi que li expliqui per escrit el que **em** passa. No **s'**estranyi que firmi **aquesta** carta amb un nom que no és el **meu**. Potser si rumia amb calma endevinarà qui sóc, però **jo**, si és que el **meu** mal no té cura, més **m'**estimaria que no ho endevinés. Si ho endevina, **jo**, davant de la gent, sempre ho negaré –perquè, entre **nosaltres**, si **vostè** ho endevina, aviat ho sabrà tothom. Si el **meu** mal no té remei, contesti'**m** també per escrit. Farà el favor de deixar la carta en un forat que hi ha a la soca de l'olivera del camí que va a la masia de la **seva** filla gran. D'**això** que li explicaré ara, del **meu** mal, no n'he parlat amb ningú: **vostè** serà la primera persona que sabrà els **meus** neguits. Tot va començar amb la mort del **meu** marit dalt d'**aquella** figuera tan alta com **s'**havia enfilat.

MERCÈ RODOREDA, «Una carta», dins *La meva Cristina i altres contes* (fragment adaptat).

Pronoms personals	Determinant i pronoms possessius	Determinant i pronoms demostratius
<p>jo, nosaltres, vostè</p>	<p>Pronom possessiu: 's (a vostè), em, meu (substitueix a "nom"), m', 'm Determinant possessiu: meu (mal / marit), meus (neguits) seva,</p>	<p>Determinant possessiu: aquesta Pronom possessiu: això, aquella</p>

FORMACIÓ DE MOTS: ELS PREFIXOS

72. Escriu els verbs formats amb el prefix en- i la seva variant em- que corresponguin a les definicions següents:

- a. Cobrir-se el cel de núvols → **ennuviar-se**
- b. Posar-se malalt → **emmalaltir**
- c. Mirar-se en un mirall → **emmirallar-se**
- d. Posar-se a taula per menjar → **entaular-se**
- e. Desvetllar la curiositat d'algú → **encuriosir**
- f. Posar-se trist → **entristir-se**
- g. Posar-se pàl·lid → **empal·lidir**
- h. Fer-se petit → **empetitir**

FORMACIÓ DE MOTS: DERIVACIÓ

73. Escriu dos derivats de cada una d'aquestes paraules:

- esport: **esportiu, esportivitat**
- suc: **sucós, sucada, suca-mulla²**
- rosa: **roser, rosaci, rosadenc**
- brut: **brutícia, brutor**
- bosc: **boscós, boscatge (lloc ombrat d'arbres)**
- cavall: **cavaller, cavalleria, cavallerós**
- fosc: **fosc, foscament, foscant, fosc, foscúria**
- taula: **taulell, tauler (com tauler d'escacs)**

² **Suca-mulla:** (f) El fet de sucuar pa en vi. *Fer Suca-mulla.*

74. Identifica el lexema i els morfemes derivatius d'aquestes formes verbals.

1. separaren: separ + a + r + en	6. construiré: constru + i + ré + Ø
2. llegeixes: lleg + Ø + eix + es	7. escolta: escolt + Ø + Ø + a
3. donaria: don + a + ri + a	8. miraven: mir + a + v + en
4. buscarem: busc + a + r + em	9. Recollíeu: recoll + Ø + í + eu
5. dividirà: divid + i + r + à	10. Arrossegaven: arrosseg + a + v + en

(Lexema o arrel + vocal temàtica + temps verbal + morfema derivatiu persona gramatical)

75. Escriu un derivat dels mots següents, de manera que *p* alterni amb *b*, i *u* amb *v*:

llop: lloba, llobató, llobada	viure: vivència, vivent, vivim
arxiu: arxivar, arxivística	rep: rebre, rebràs
clau: clavar, clavaó³, clavament	esclau: esclavitud, esclavatge, esclavització
neu: nevar, nevada	cap (verb): caber, cabut (no és correcta: capigut)
blau: blavós, blavenc	sap: saber, saberut/da

76. Completa aquestes parelles amb la paraula que hi falta:

primitiu	derivat	primitiu	derivat
capritx	capritxós	cartutx	cartutxera
estoig	estotjos	mareig	marejar-se
roig	roigs, rogenic	enuig	enutjat
esquitx	esquitxat	escabetx	escabetxat

³ **Clavaó:** conjunt de claus clavats en alguna cosa.

FORMACIÓ DE MOTS: ELS MOTS COMPOSTOS

77. Quan duen guionet els mots compostos? Posa'n tres exemples.

- Quan l'absència de guionet podria induir a una lectura errònia: pit-roig, Puig-reig, blanc-i-blau...

- En els compostos repetitius i expressius: corre-cuita, piu-piu, ziga-zaga, xino-xano, pengim-penjam, bitllo-bitllo, trinco-trinco...

- Quan el primer element acaba en vocal i el segon comença amb r-, s- o x-: penja-robes, indo-romà, gira-sol, para-xocs...

- Quan el primer element duu accent gràfic: pèl-roig, mà-llarg...

- Els compostos en què figura un punt cardinal: nord-americà, sud-est...

- Els numerals: setanta-cinc, vint-i-quatre...

78. Com bé saps, la composició consisteix a unir dos mots, que per separat tenen sentit propi, per crear-ne un de nou amb un significat únic i diferent. Formula les següents paraules que continguin:

Substantiu + substantiu = substantiu

penya-segat, centpeus, allioli, ferrocarril, filferro, capicua, mapamundi, fisicoquímic, Collbató, caracul...

Substantiu + adjectiu = adjectiu

pèl-roig, bocamoll, panxacontent, camacurt, cara-rodó, caradura, capgròs...

Substantiu + verb = verb

capgirar, llampegar, carcomprar (comprar car)...

Verb + substantiu = substantiu

escurabutxaques, pintallavis, llevataques, portafolis, portafils, parallamps, somiatruites, obrellaunes, para-sol, corre-cuita, portaavions, saltamartí, portaobjectes, escuradents, paravent, guarda-roba, trencaclosques, llepafils, trencanous, rodamón, cercabregues,

ventafocs, guardabosc, gratacel, cagadubtes, obrellaunes, tastaolletes, ploramiques, passamuntanyes, llevaneu, parabrisa, paracaigudes, para-xocs, passapuré, llevataps, matamosques, portamonedes...

Adjectiu + substantiu = substantiu

altaveu, migdia, maldestre, pocavergonya, poca-solta...

Adjectiu + adjectiu = adjectiu

agredolç, blaumarí, altiplà...

79. Uneix cada verb amb el substantiu corresponent i obtindràs catorze mots compostos referits a objectes diversos:

Trenca, escura, para, mata, passa, lleva, obre, porta

a) passa muntanyes	h) para -xocs
b) lleva neu	i) passa puré
c) para brisa	j) lleva taps
d) trenca closques	k) mata mosques
e) escura dents	l) para -sol
f) para caigudes	m) obre llaunes
g) trenca nous	n) porta monedes

MOTS HOMÒFONS

80. Escriu cinc frases on es vegin ben clarament les diferències dels mots homòfons següents: vuit – buit; vaca – baca; vell – bell; veure – beure; bena – vena

Nota: Pots fer dues frases diferents de cada mot o bé pots escriure una frase amb la diferència dels dos mots homòfons.

- 1. He anat a dinar a ca l'Andreu i érem vuit persones, però al final un seient ha quedat buit.**
- 2. Hem anat al camp i mentre ens hem aturat a arreglar la baca del cotxe hem vist passejar una vaca.**
- 3. El meu avi sempre que fa anys diu que és vell, alhora que bell.**
- 4. A les celebracions m'agrada veure tota la família i també m'agrada beure una mica de cava.**
- 5. Vaig anar d'urgències perquè tenia una vena del nas que se m'havia trencat i sagnava alhora que em van treure la benà que tenia al braç d'una ferida anterior.**

VERBS

81. Classifica els verbs de les oracions següents segons la conjugació i apunta'ls a part:

1. **Ensucra (1a conjugació)** les figues i **guarda-les (1a conjugació)** a la nevera.
2. En Joan **bat (2a conjugació)** els ous amb moltes ganes.
3. **Voldria (2a conjugació)** que em **resumissis (3a conjugació)** el que heu **fet (2a conjugació)**.
4. **Creus (2a conjugació)** que **plourà (2a conjugació)** quan **anem (1a conjugació)** d'excursió?
5. **Porteu-nos (1a conjugació)** l'armari demà a la tarda.
6. **Escolta (1a conjugació)** la ràdio, que s'hi **diuen (3a conjugació)** coses molt interessants.
7. **Aniria (1a conjugació)** bé que **parlessis (1a conjugació)** amb el teu mestre si ho **vols resoldre (perífrasi verbal, 2a conjugació)**.

82. Conjuga el temps verbal que se't demana a continuació (amb el verb parlar de la primera conjugació).

Pretèrit plusquamperfet d'indicatiu

Jo	havia parlat
Tu	havies parlat
Ell/a	havia parlat
Nosaltres	haviem parlat
Vosaltres	havíeu parlat
Els/es	havien parlat

Pretèrit perfet simple d'indicatiu

Jo	he parlat
Tu	has parlat
Ell/a	ha parlat
Nosaltres	hem parlat
Vosaltres	heu parlat
Els/es	han parlat

Imperfet d'indicatiu

Jo	parlava
Tu	parlaves
Ell/a	parlava
Nosaltres	parlàvem
Vosaltres	parlàveu
Els/es	parlaven

Passat perifràstic d'indicatiu o pretèrit perfet

Jo	vaig parlar / parlí
Tu	vas parlar / parlares
Ell/a	va parlar / parlà
Nosaltres	vam parlar / parlàrem
Vosaltres	vau parlar / parlàreu
Els/es	van parlar / parlaren

83. Conjuga l'imperfet d'indicatiu dels verbs estudiar i deixar (primera conjugació).

Imperfet d'indicatiu d'estudiar

Jo	estudiava
Tu	estudiaves
Ell/a	estudiava
Nosaltres	estudiàvem
Vosaltres	estudiàveu
Ells/es	estudiaven

Imperfet d'indicatiu de deixar

Jo	deixava
Tu	deixaves
Ell/a	deixava
Nosaltres	deixàvem
Vosaltres	deixàveu
Ells/es	deixaven

84. Conjuga el verb xiular (primera conjugació) en les següents formes verbals:

**Pretèrit imperfect d'indicatiu
d'indicatiu**

Jo	xiulava
Tu	xiulaves
Ell/a	xiulava
Nosaltres	xiulàvem
Vosaltres	xiulàveu
Ells/es	xiulaven

Pretèrit plusquamperfet

Jo	havia xiulat
Tu	haves xiulat
Ell/a	havia xiulat
Nosaltres	haviem xiulat
Vosaltres	haviu xiulat
Ells/es	havien xiulat

Condicional d'indicatiu

Jo	xiularia
Tu	xiularies
Ell/a	xiularia
Nosaltres	xiularíem
Vosaltres	xiularíeu
Ells/es	xiularien

Condicional perfet (o compost) d'indicatiu

Jo	hauria (o haguera) xiulat
Tu	hauries (o hagueres) xiulat
Ell/a	hauria (o haguera) xiulat
Nosaltres	hauríem (o haguérem) xiulat
Vosaltres	hauríeu (o haguéreu) xiulat
Ells/es	haurien (o hagueren) xiulat

85. Conjuga el present d'indicatiu del verb conèixer i del verb complaure.

Present d'indicatiu conèixer

jo conec (no és *coneixo*)
 tu coneixes
 ell coneix
 nosaltres coneixem
 vosaltres coneixeu
 ells coneixen

Present d'indicatiu de complaure

jo complac (no és *complaeixo*)
 tu complaus
 ell complau
 nosaltres complaem
 vosaltres complaeu
 ells complauen

86. Conjuga el futur compost dels verb *ser* i *cosir*.

Jo **hauré estat**
 Tu **hauràs estat**
 Ell/a **haurà estat**
 Nosaltres **haurem estat**
 Vosaltres **haureu estat**
 Ells/es **hauran estat**

Jo **hauré cosit**
 Tu **hauràs cosit**
 Ell/a **haurà cosit**
 Nosaltres **haurem cosit**
 Vosaltres **haureu cosit**
 Ells/es **hauran cosit**

87. Completa la taula:

<u>avui</u>	<u>ahir</u>	<u>demà</u>
cullo	<u>collia</u>	<u>colliré</u>
busco	<u>buscava</u>	<u>buscaré</u>
escupo	<u>escopia</u>	<u>escopiré</u>
puc	<u>podia</u>	<u>podré</u>
cusó	<u>cosia</u>	<u>cosiré</u>
vull	<u>volia</u>	<u>voldré</u>
toco	<u>tocava</u>	<u>tocaré</u>

88. Completa amb les formes verbals adequades. Tingues en compte que totes presenten velarització.

1. Els he ben espantat, no crec que **apareguin** (aparèixer) mai més.
2. Si vosaltres **volguéssiu** (voler) més coixins no us en podríem donar cap.
3. Us han dit ben clar que no us **mogueu** (moure) de lloc!
4. Fins que no **caiguis** (caure) no pararàs quieta.
5. Com vols que es **coguin** (coure) els espinacs tan ràpidament?
6. Tu, no **seguis** (seure) al banc, que està acabat de pintar.
7. Si la notícia no **valgués** (valer) res, no la voldríeu llegir.
8. Si haguessis arribat abans, encara **hauries begut** (beure) cava.
9. Si el tren **vingués** (venir) amb retard, encara el podríem agafar.
10. Si **coneguessis** (conèixer) millor al teu germà, sabries que mai et faria mal.

89. Escriu els gerundis dels verbs següents:

1. saber: sabent	6. plaure: plaent
2. admetre: admetent	7. deure: devent
3. poder: podent	8. coure: coent
4. transcórrer: transcorrent	9. complaure: complaent
5. ofendre: ofenent	10. trametre: trametent

90. Escriu els participis dels verbs següents:

1. valer: valgut	6. omplir: omplert
2. creure: cregut	7. establir: establert
3. debatre: debatut	8. imprimir: imprès
4. respondre: respost	9. escriure: escrit
5. cloure: clos	10. aprendre: apprès

91. Escriu cinc frases on hi hagi una perífrasi (d'infinitiu, gerundi o participi) que expressin les idees d'obligació, d'inici d'una acció, de temporalitat, de continuïtat i de conseqüència.

1. perífrasi d'obligació: **Haig / He de fer ...**
2. perífrasi d'inici d'acció: **He de començar... / ... vaig iniciar...**
3. perífrasi de temps: **Mentre... vaig veure... / Ara acabar d'arribar de la feina,**
4. perífrasi de continuïtat: **Plovia i mentrestant em vaig posar la caputxa.**
5. perífrasi de conseqüència: **Vaig suspendre perquè no havia estudiat prou.**

LÈXIC

92. Completa les frases amb els mots corresponents (són noms i adjectius que es refereixen a la manera de ser de les persones).

Abúlic, adulator, amable, assenyat, brètol, brut, comprensiu, antipàtic, esnob, intransigent, servil, sorrut, valent

1. No hi ha manera de tractar-lo, no parla mai; és molt esquerp i **sorrut**.
2. No es renta; sempre va molt **brut**.
3. No té voluntat; és **abúlic**.
4. Sempre va a l'última moda per cridar l'atenció; és un **esnob**.
5. Obeeix com un esclau; és **servil**.
6. Té molt de coratge per afrontar els perills; és molt **valent**.
7. La Marta, tot i ser petita, té molta maduresa; és molt **assenyada**.
8. No admet res del que li diuen; és **intransigent**.
9. Sempre alaba els seus caps perquè li apugin el sou; és un **adulator**.
10. És una persona sense escrúpols; és un **brètol**.
11. Aquest noi és molt agradable, sempre em somriu; és molt **amable**.
12. Si expliques el problema a l'Antoni, ho entendrà; és molt **comprensiu**.
13. No saluda mai, és un **antipàtic**.

93. Tots aquest verbs expressen la idea de 'trençar una cosa', amb matisos diferents. Completa les oracions amb el verb adequat: *esquinçar, estripar, escantellar, esbotzar, esfondrar, esclafar, esquerdar, esberlar, esmicolar, rebentar, trossejar*

1. Una canonada d'aigua va **rebentar** i va provocar una inundació.
2. Em va caure la síndria a terra i es va **esberlar**.
3. He donat un cop a la taula de marbre i s'ha **escantellat** d'una punta.
4. La paret estava mal construïda i amb els anys es va **esquerdar**.
5. He sortit al jardí i sense adonar-me'n he **esclafat** un pobre cargol.
6. Els lladres, per entrar a casa, van **esbotzar** la porta.
7. El teulat de la casa vella s'ha **esfondrat**.
8. El pollastre, el vols sencer o **trossejat**?
9. Quan ha vist el preu, s'ha enfadat tant que ha **estripar** la factura.
10. Van llançar el gerro per la finestra i, és clar, es va **esmicolar**.
11. El vent ha **esquinçat** els llençols que tenia estesos al terrat.

94. El verb 'fer' s'utilitza amb molts significats diferents. En aquestes frases (correctes), mira de substituir-lo per altres verbs.

1. Aquest jugador de bàsquet *fa* més de dos metres.
mesura (no medeix)
2. Frederic Marès *va fer* l'estàtua de la plaça.
va esculpir / esculpí
3. Si veniu us *faré* caragols a la llauna.
cuinaré
4. Aquesta empresa es dedica a *fer* rellotges.
fabricar
5. Enguany *farem* la festa del centenari del naixement d'aquest escriptor.
celebrarem
6. Antoni Miró *ha fet* aquesta col·lecció de vestits.
ha dissenyat
7. Crec que va ser Leonardo da Vinci qui *va fer* el famós quadre de *La Gioconda*.
va pintar
8. L'enginyer Santiago Calatrava *ha fet* un pont nou per substituir l'antic.
ha dissenyat, ha projectat
9. La meva àvia *ha fet* cent anys.
ha complert

10. Els alumnes del curs de Preparació a la Prova d'Accés de CFGS *van fer* l'examen a l'hora indicada.

van realitzar

van començar

LLATINISMES

95. Com bé saps, els llatinismes són expressions llatines que s'han incorporat al català sense cap modificació. A continuació tens una taula amb deu llatinismes i has de dir-ne el significat:

1. <i>motu proprio</i>	per propi impuls / fet espontàniament
2. <i>vox populi</i>	la veu del poble / rumor
3. <i>grosso modo</i>	aproximadament, a grans trets
4. <i>ipso facto</i>	tot seguit / immediatament / fet això
5. <i>a priori</i>	amb anterioritat / abans
6. <i>in fraganti</i>	en flagrant delictes / manifest / evident. Enxampar a algú en un moment que comet un delictes
7. <i>sine die</i>	sense data
8. <i>de facto</i>	de fet / situacions reals, encara que no tinguin reconeixement legal
9. <i>conditio sine qua non</i>	condició sense la qual... / condició indispensable
10. <i>ex professo</i>	expressament / segons declaració expressa

ELS PSEUDODERIVATS

96. Escribeu els pseudoderivats o derivats cultes (deriven directament del llatí) que corresponen als mots següents:

Ex. cervell → cerebral
 doble → duplicar, duplicar
 dolç → dulcificar, edulcorar
 home → humà, humanisme, humanitat

1. boca	bucal (només n'hi ha un)	6. escriu	escriba (només n'hi ha un)
2. calb	calvície (només n'hi ha un)	7. món	mundial (només n'hi ha un)
3. corb	curvatura, curvilini	8. moure	mòbil, mobilitat
4. jove	juvenil (només n'hi ha un)	9. llavi	labial, labialització
5. provar	probable, probabilitat	10. títol	titular, titulació, titularitat

ELS PRONOMS FEBLES

97. Substitueix per un pronom feble els complements verbals destacats.

1. No entenc el problema **No l'entenc (CD determinat m. sg.)**
2. Sempre té por **Sempre en té (CD indeterminat)**
3. No diguis això a ningú **No ho diguis (CD neutre oracional)**
4. No deixis res a la Marta **No li deixis res (CI singular 3a p. sg.)**
5. No ho diguis als veïns **No els ho diguis (CI plural 3a p. pl.)**
6. Han filmat moltes escenes còmiques. **N'han filmat moltes (CD indeterminat)**
7. És un noi molt trempat. **Ho és (Atribut indeterminat) / N'és (emfatitzat)**
8. No es mouen mai de casa. **No se'n mouen mai (CRV o CPrep.)**
9. Ens interessem pels temes que ens afecten. **Ens hi interessem (CRV)**
10. Ens va dir que no podia venir amb nosaltres. **Ens ho va dir (CD neutre oracional).**
L'oració subordinada substantiva (CD)

98. Substitueix per un pronom els complements directes, indirectes subratllats.

1. Demà m'instal·laran l'aire condicionat a casa. **Demà me l'instal·laran a casa (CD determinat)**
2. Torna'm la carpeta ara mateix. **Torna-me-la ara mateix / Me la torna ara mateix (me = CI, la = CD det.)**
3. Et deixaré aquestes claus (a tu) si no plores. **Te les deixaré si no plores (te = CI, les = CD det.)**
4. La biblioteca ofereix un bon servei als alumnes. **La biblioteca els ofereix un bon servei (els = CI plural)**
5. Va agafar l'avió a les quatre. **Va agafar-lo / El va agafar a les quatre. (el = CD det.)**
6. Escriu articles per a les dones. **Els escriu articles / Escriu-los articles (els/ -los = CI pl.)**
7. Estalviarà diners per a una casa. **N'estalviarà per a una casa (CD indeterminat)**
8. Va plagiar totes les seves obres. **Les va plagiar / Va plagiar-les (les = CD det.)**
9. Digues a la Rosa que arribaràs tard. **Digues-li que arribaràs tard / Li dius... (li = CI sg.)**
10. Fan rebaixes per als clients. **Els fan rebaixes (els = CI pl.)**

99. D'acord amb la substitució pronominal que has estudiat a classe, substitueix el complement subratllats pels pronoms febles que siguin adients a les oracions següents:

Donarem el premi al guanyador. **L'hi donarem (CD determinat + CI sg.)**

CD CI

Donarem els premis al vencedor. **Els hi donarem (CD determinat + CI sg.)**

CD CI

Donarem els premis als guanyadors. **Els els donarem (CD determinat + CI pl.)**

CD CI

Guarda la llibreta al calaix. **Guarda-la-hi / La hi guarda (CD determinat + CCL)**

CD CCL

Van trobar plata a la mina. **N'hi van trobar / Van trobar-n'hi (CD indeterminat + CCL)**

CD CCL

Demana al teu germà si et pot deixar la bicicleta. **Demana-li-ho / Li ho demana (CI sg + CD**

CI o. sub. subst. (CD) neutre "això")

Deixa això damunt la taula. **Deixa-ho damunt la taula (CD neutre)**

CD

Deixa això damunt la taula. **Deixa-hi això (CCL)**

CCL

S'han fet sòcies d'aquell club. **Se n'han fet (CRV)**

CRV

La Remei no s'avé amb el seu company. **La Remei no s'hi avé (CRV)**

CRV

Desa la camisa a l'armari. **Desa-la-hi / La hi desa (Cd determinat + CCL)**

CD CCL

Ara es penedeix de no venir. **Ara se'n penedeix (CRV)**

CRV